

П. П. Михайленко. Киев : МООП УССР. Киевская Высшая школа, 1967. 952 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-53>

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ
ОСІБ У ВИПАДКУ ВЧИНЕННЯ ПОСЯГАНЬ
НА ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ**

Боровик А. В.

ORCID ID: 0000-0003-1834-404X

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
проректор з наукової роботи*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Необхідним елементом складів кримінально караних посягань на представників влади є суб'єкт цих деліктів. Відповідно до ч. 1 ст. 18 КК суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність. У цьому законодавчому положенні закріплено обов'язкові ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, характерні зокрема й посяганням на представників влади: 1) це фізична особа; 2) вона осудна; 3) вона вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до КК може наставати кримінальна відповідальність.

Незважаючи на те, що суб'єктом посягань на представників влади є виключно фізична осудна особа, яка вчинила його у віці, з якого відповідно до КК може наставати кримінальна відповідальність, важливо звернути увагу на питання про відповідальність юридичних осіб.

У теорії кримінального права неодноразово піднімалося питання про кримінальну відповідальність юридичних осіб. Як слушно зауважує І. І. Давидович вказівка у ст. 18 КК на фізичну особу як на суб'єкта злочину заперечує можливість кримінальної відповідальності юридичних осіб. Разом з тим в окремих зарубіжних країнах (Англія,

США, Канада, Франція, ФРН) юридичні особи визнаються суб'єктом злочину [1, с. 128–129]. Однак незважаючи на це концепція кримінальної відповідальності юридичних осіб так і не знайшла свого законодавчого закріплення в КК.

Водночас 13 травня 2014 р. КК доповнено розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» [2]. Серед таких заходів – штраф, конфіскація майна та ліквідація.

У проекті КК перелік відповідних заходів дещо інший. Відповідно до ст. 3.11.3. до юридичної особи суд може застосувати такі стягнення: 1) штраф або 2) ліквідація юридичної особи з конфіскацією її майна. Додатково до штрафу або замість нього до юридичної особи суд може застосувати такі інші кримінально-правові засоби: 1) обмеження підтримки за рахунок публічних фінансів; 2) обмеження здійснення певної діяльності. До юридичної особи суд може застосувати також оприлюднення інформації, що полягає у розміщенні інформації про юридичну особу, до якої, за наявності підстав, визначених у ст. 3.11.2 проекту КК, застосовані кримінально-правові засоби у зв'язку із вчиненням злочину, передбаченого ст. 9.3.8 проекту КК [3]. Відтак положення нового проекту КК дозволяють ще більше диференціювати застосування кримінально-правових заходів до юридичних осіб.

Не вдаючись до глибокої дискусії щодо цього питання зауважимо, що заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб на сьогодні є єдиним механізмом притягнення до відповідальності юридичних осіб, що передбачений КК та КПК. Тому будемо виходити з його наявності не заперечуючи в цілому перспективи його удосконалення.

Відповідно до ст. 96-3 КК підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є: вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 343, 345, 347, 348, 349 КК.

У межах сучасної концепції відповідальності юридичних осіб інституту заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, передбачених розділом XIV-1 КК, цілком достатньо для забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. У підтвердження зазначеного варто звернути увагу на той факт, що до обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні віднесено обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру (п. 7 ч. 1 ст. 91 КПК України). Окрім того, у КПК України передбачено інші норми, що утворюють відповідний механізм застосування таких заходів до юридичних осіб. Відповідно до цього механізму застосування заходів

кримінально-правового характеру до юридичних осіб за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 343, 345, 347, 348, 349 КК, відбувається в разі притягнення до кримінальної відповідальності за ці делікти відповідних фізичних осіб в одному й тому самому кримінальному провадженні.

Література:

1. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадскості, які охороняють правопорядок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України від 13 травня 2014 р. № 1261-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18#n29>

3. Контрольний текст проекту нового КК України (станом на 30 грудня 2022 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-54>

КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Бугера С. І.

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділу дослідження проблем протидії корупції та загрозам
економічній безпеці Міжвідомчого науково-дослідного центру
з проблем боротьби з організованою злочинністю
при Раді національної безпеки і оборони України
м. Київ, Україна*

У світі корупція виступає глобальною проблемою, що загрожує правопорядку, порушує устої демократії та права людини, сприяє поглибленню соціальної несправедливості. У різних країнах світу корупція є однією з провідних проблем, яка потребує негайного вирішення. Оскільки, саме злочини, що виникають у сфері корупції досить негативно впливають на стан економіки в країні [1, с. 184].

Підвищення рівня протидії корупційній злочинності у сфері економіки є також актуальним і для України. Зокрема, за результатами